

İSTANBUL'DA KAPKAÇ SORUNU VE TOPLUM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Yrd. Doç. Dr. İ.Esen YILDIRIM*

Emre ÜRKMEZ**

Tuba KOÇ**

Özet

Bu çalışmada büyük şehirlerdeki güvenlik sorunlarının ciddi boyutlara ulaştığına dikkat çekilerek; Türkiye'deki kapkaç vakalarının yaklaşık yarısının gerçekleştiği şehir olan İstanbul'da, 'kapkaç terörünü' konu alan bir saha araştırması yapılmıştır. Araştırma kapsamında, İstanbul'da yaşayan vatandaşların kapkaç olayları hakkındaki düşünceleri, bu konuda yaşadıkları tecrübeler, sorunun nedenleri ve çözüm önerileri hakkındaki görüşleri tespit edilerek istatistiksel tekniklerle analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kapkaç, Güvenlik, İstanbul, Faktör Analizi

PURSE – SNATCHING IN ISTANBUL AND THE EFFECTS ON SOCIETY

Abstract

In this study, by drawing attention to the security problems reaching serious dimensions in the metropolitan cities; a field survey was conducted covering the purse snatching problem in Istanbul, one of the biggest metropolitan city of Turkey in which almost half of the purse snatching cases are realized. Within the scope of the study; the opinions of the citizens living in Istanbul on the purse snatching cases, the cases they had

* Marmara Üniversitesi, İ.İ.B.F., Ekonometri Bölümü, İstatistik Anabilim Dalı Öğretim Üyesi,
e-posta: eyildirim@marmara.edu.tr

** Marmara Üniversitesi, İ.İ.B.F., Ekonometri Bölümü, 4. Sınıf Öğrencisi

experienced, the causes of the problem and their proposed suggestions for the solutions were all determined and analyzed by the statistical methods.

Keywords: Snatching, Security, Istanbul, Factor Analysis

1. Giriş

Son yıllarda farklı platformlarda toplum huzuruna ve güvenliğine yönelik tehditlerin giderek arttığı dile getirilmektedir. Yapılan araştırmalar, mala yönelik suçlarda neredeyse geometrik bir artış yaşandığını göstermektedir. Özellikle büyük şehirlerdeki güvenlik sorunları ciddi boyutlara ulaşmıştır. Bu tür suçlarda, bireysel girişimler yerine artık büyük ölçüde organize şebekelerden, kapkaç çetelerinden bahsedilmektedir.

Yapılan araştırmalar İstanbul'a ilişkin çarpıcı sonuçlar ortaya koymaktadır. Türkiye genelindeki kapkaç vakalarının yaklaşık yarısının İstanbul'da gerçekleştiği ifade edilmektedir. Ayrıca kapkaç, gasp ve hırsızlık gibi suçlardaki büyük artışın kökeninde göç ve buna bağlı olarak ortaya çıkan 'sokak çocukları' sorununun yattığı gözlenmektedir. İstanbul yoğun göç alan ve sokak çocuğu sayısında ilk sırada yer alan şehir olması nedeniyle ciddi düzeyde kapkaç sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır.

Durumun ciddiyeti bu sorunların teşhisini, neden ve sonuçlarının ortaya çıkarılmasını ve çözüm önerileri geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu düşünceden yola çıkılarak, İstanbul'da yaşayan vatandaşların kapkaç olayları hakkındaki düşünceleri, bu konuda yaşadıkları tecrübeler, sorunun nedenleri ve çözüm önerileri hakkındaki görüşleri tespit edilerek, istatistiksel olarak incelenmesine karar verilmiştir.

2. Kapkaç Olgusu-Literatür

Kapkaç, kısaca kapıp kaçmak yoluyla yapılan bir çeşit hırsızlıktır. Bir kimsenin haberi olmaksızın, taşınabilir eşya veya ziynetin bir veya birkaç kişi tarafından aniden kapıp kaçırılmasıdır¹. Kapkaçın eylem biçimini ad olarak alan tek suç türü olduğu söylenmektedir.

Yapılan literatür çalışmasında, kapkaç konusunda daha önce yapılan araştırmaların ağırlıklı olarak sorunun nedenlerini ele aldığı, kapkaçın özellikle psikoloji ve hukuk çerçevesinde incelendiği tespit edilmiştir. Çoğu çalışmada kapkaç olgusu, kapkaçın en önemli sebeplerinden biri olarak görülen sokak çocukları sorunu ile birlikte ele alınmaktadır. Suç istatistikleri ve bu konudaki raporlar dışında, kapkaç olgusunu konu alan istatistiksel bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Kapkaç konusundaki en kapsamlı araştırma, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından 2005 yılında yapılmıştır². Araştırmanın amacı, son yıllarda başta İstanbul olmak üzere diğer büyük şehirlerde de giderek artan ve şehir yaşamını tehdit eden kapkaç sorununu sosyolojik açıdan ele almaktır. Araştırma kapsamında, kapkaç suçlarının sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerini ortaya koymak amacıyla 57 soruluk

¹ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Kapkaç>

² Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Kapkaç Suçlarını Araştırması, 2005

bir anket formu hazırlanmış ve kapkaç suçundan hüküm giymiş, ceza ve tevkif evlerinde bulunan 43'ü kadın olmak üzere toplam 1232 tutukluya uygulanmıştır.

Kapkaççıların %54,8'inin ilkokul, %13,8'inin lise mezunu olduğu, kendi istekleriyle eğitime devam etmeyenlerin oranının ise %56,2 olduğu belirlenmiştir. Büyük çoğunluğunun erkek olduğu tespit edilen kapkaççıların, %70'inin 5 ve daha az kardeşe, %15'inin ise üvey kardeşe sahip oldukları belirlenmiştir.

Araştırmaya göre, suçluların %75,9'u meşru yollardan para kazanmanın çok zor olduğunu dile getirmiştir. %76,2'si ise mutlu olmak için zenginliğin gerekli olmadığını ifade etmiştir. Kapkaççıların %34,2'sinin zanaatkar, % 16,1'inin çiftçi, %12,3'ünün ise esnaf olduğu görülmüştür.

Kapkaççıların %54'ünün suç işlediği sırada bir işte çalıştığını ifade etmesi çarpıcıdır. Araştırma sonuçlarına göre, işsiz kapkaççı oranı sadece %3 olarak bulunmuştur. Suçluların, %86,7'sinin tutukluluk halinden önce ailesiyle, %9,9'unun ise sokakta ve arkadaşlarıyla yaşadığı saptanmıştır. Kapkaççıların çoğunun anne ve babaları en fazla ilkokul mezunudur. Suçluların, %38,9'u ailesinden dayak yediğini, %43,3'ü hakaret gördüğünü ifade etmiştir. Kapkaç mahkumlarının %40,3'ünün daha önceden gözaltına alındığı, %44,5'inin de herhangi bir suç nedeniyle tutuklandığı belirlenmiştir. Kapkaç suçu işleyenlerin %64'ü, "farklı bir arkadaş çevremiz olsaydı bu suçu işlemezdik" görüşünü beyan etmişlerdir.

Dicle Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Rüstem Erkan ile Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Yüksel Erdoğan'un, yine Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün desteğiyle yaptığı 'Göç ve Çocuk Suçluluğu' adlı araştırmada da Diyarbakır merkezinde suç işlemiş 12-16 yaş aralığındaki çocuklar incelenmiştir. Araştırmada şu tespitler yapılmıştır.

* Kapkaç, gasp ve hırsızlık gibi suçlardaki büyük artışın kökeninde göç ve buna bağlı olarak ortaya çıkan 'sokakta çalışan çocuklar' ya da 'sokak çocukları' sorunu yatmaktadır. Büyük kentlerde örgütlü hale gelen suçlardaki artış büyük ölçüde bu bölgeden göç etmiş çocuklardan beslenmektedir.

* Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, göç hareketleri genellikle Çukurova ve Türkiye'nin batısına yönelirken; zorunlu göçle birlikte göç hareketlerinin yönü değişmiş, zorunlu göçe maruz kalanlar çoğunlukla kendilerine en yakın kente yerleşmişlerdir. Bu göçün nedeni, bölgenin 20 yıldan beri yaşamakta olduğu terör ortamı ve GAP projesi çerçevesinde yapılan barajlar ve buna bağlı olarak meydana gelen zorunlu yer değiştirmelerdir. Zorunlu göçle kente yerleşenlerde geriye dönme beklentisi sürekli var olduğu için, kenti benimseme eğilimleri gönüllü göç edenlere göre daha az olmaktadır.

* Suç işleyen çocukların %90'ının ailelerinin, son 10 yılda Diyarbakır'a göç etmiş oldukları görülürken, suç işlemeyen çocukların ailelerinin %84'ü göç etmeyen grubu oluşturmaktadır. Diyarbakır gibi kentlere zorunlu göçle yerleşen aileler, büyük oranda iş piyasası dışında kalmış ve kırsal kesimdeki ekonomik durumlarına göre daha da yoksullaşmışlardır. Kente göçle birlikte ailenin çocuklar üzerindeki denetimi azalmaktadır.

* Göç eden ailelerdeki ortalama çocuk sayısının yüksek olması nedeniyle, aileler çocuklarının sokakta çalışmasını teşvik eder duruma gelmiştir. Çocuk suçluluğunda, özellikle aile içi ilişkilerin rolü hemen hemen bütün çalışmalarda ortaya çıkmaktadır.

* İlköğretim zorunlu olmasına rağmen çocukların eğitimlerine devam etmemeleri, kırsal kesimde çocuk emeğinden önemli ölçüde yararlanan ailelerin kentte de çocukların çalışmasını beklmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu durum sokakta çalışan ya da sokak çocukluğu sorununun da kaynağını oluşturmaktadır.

* Suç işleyen çocukların %60'ı 13 ile 14 yaş arasındadır. Bu yaşların ergenlik dönemine denk gelmesi nedeniyle çocuk suçluluğunun büyük ölçüde ergenlik döneminde ortaya çıkan bir sorun olduğu görülmektedir.

TBMM Sokak Çocukları Araştırma Komisyonu'nda görev yapan Milletvekili Canan Arıtman da, konuya ilişkin bazı tespitlerde bulunmuştur.³ Son yıllarda Türkiye'de asayiş sorununun giderek büyüdüğünü belirten Arıtman, suç oranlarının artmasıyla ters orantılı olarak suçluların yakalanma oranının da düştüğünü öne sürmüştü; bu durumun nedenleri ile ilgili görüşlerini ifade etmiştir. Arıtman, bu bağlamda TBMM'ne kapkaçın nitelikli hırsızlık kapsamına alınması için bir yasa teklifi hazırladığını ve teklifin kabul edildiğini dile getirmiş; yasa çıktıktan sonra bu tür suçluların 3 ile 7 yıl arasında ceza alacağını, bunun caydırıcı bir etken olacağını belirtmiştir. Özellikle Güneydoğu illerinden yaşları 16-18 arasında değişen gençlerin, 3'lü-4'lü gruplar hâlinde İstanbul'a ve diğer büyük kentlere gelerek hırsızlık ve gasp çeteleri oluşturduğu belirten Arıtman, bu duruma bir çözüm getirilmesi gerektiğini de belirtmiştir.

Ayrıca, "kapkaç terörü" olarak ifade edilen bu soruna çare bulmak amacıyla Devlet Bakanı Güldal Akşit'in koordinasyon başkanlığını yaptığı, İçişleri, Sağlık, Millî Eğitim, Adalet, Kültür ve Turizm Bakanları'ndan oluşan komisyonun hazırladığı bir rapor da, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) uzmanlarının desteğiyle tamamlanmıştır. Rapor, sokak çocukları ile uçuşu ve uyuşturucu madde bağımlısı çocukların durumunu ve her bakanlık için alınacak tedbirleri kapsamaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü, Aile Araştırma Kurumu, Türkiye İstatistik Kurumu, İl Emniyet Müdürlükleri ve Valiliklerin büyük katkı verdiği raporda, kapkaç olaylarının nedenleri konusunda önemli tespitlerde bulunmaktadır:

Raporda, 18 yaşın altında kapkaç yaptığı tespit edilen çocukların, bundan sonra yakalanmaları halinde ıslahevlerine veya rehabilitasyon merkezlerine gönderilmeleri gerektiği vurgulanmaktadır. Çocukların sokağa iniş nedenlerinin ekonomik ve eğitim eksikliğinden kaynaklandığı vurgulanmaktadır. Aile içi şiddet, cinsel ve fiziksel istismar, göç, üvey anne veya baba, ailenin bakabileceğinden fazla çocuğa sahip olması, sevgisizlik ve ihmalin de çocukları sokağa çektiği ifade edilmektedir. Rapora göre; büyük şehirler, sokak çocukları için en büyük tehdidi oluşturmaktadır. Bu nedenle İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Gaziantep, Antalya, Mersin, Diyarbakır ve Şanlıurfa sokak çocukları açısından en riskli illerin başında gelmektedir. Türkiye'de her 7 çocuktan 1'inin sokak çocuğu olma riski ile karşı karşıya bulunduğu da vurgulanmaktadır.

³ Akşam, Kapkaç Terörü İzmir'de Tartışıldı, 12 Nisan 2005

Raporda ayrıca, İstanbul'la ilgili çarpıcı bulgular yer almaktadır: İstanbul'da sokakta çalışan çocukların %87'si 13-18 yaşındadır. Bu çocuklar arasında alkollü içki, uyuşturucu kullanımı ve kumar hızla yayılmaktadır. Sokakta yaşayan çocukların %30'u Güneydoğu, %22'si Doğu Anadolu kökenlidir. Bu çocukların %48'inin ilkokul terk, %22'sinin ilkokul mezunu ve %20'sinin de hiç okula gitmediği tespit edilmiştir. Sokakta yaşayanların madde kullanım oranı %47'dir. İstanbul ve Diyarbakır, uyuşturucu ölümlerinin en sık görüldüğü illerdir.

Ankara Ticaret Odası tarafından Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine dayanılarak hazırlanan bir diğer raporun sonuçları ise şöyle sıralanabilir:

1. 2000 yılında 12.000 yankesicilik ve kapkaççılık olayı meydana gelmiş; 2001 yılında ise bu sayı 16.309'a çıkmıştır. 2002 yılında 12.595, 2003 yılında 12.793, 2004 yılı Eylül ayı sonuna kadar da, 3.423'ü kapkaç, 8.423'ü yankesicilik olmak üzere toplam 11.886 yankesicilik ve kapkaççılık olayı gerçekleşmiştir.

2. 2004 yılı ilk dokuz ay verilerine göre kapkaç suçlarında İstanbul 1679 olayla birinci, İzmir 502 olayla ikinci, Diyarbakır 412 olayla üçüncü, İçel 158 olayla dördüncü, Antalya 119 olayla beşinci, Ankara 97 olayla altıncı, Gaziantep 72 olayla yedinci sırada bulunmaktadır. Bu yılın ilk dokuz ayında ise Hakkari, Sinop, Tunceli, Aksaray, Karaman, Ardahan, Iğdır illerinde yankesicilik olaylarına rastlanmıştır. Türkiye'de polis mahallindeki 353.692 olayın dörtte biri İstanbul'da meydana gelmiştir. Banka soygunu, gasp ve bilişim suçlarında artış olurken, İstanbul'daki suçların 3'te 2'sinin faali meçhul olduğu tespit edilmiştir.

3. İstanbul'a ilişkin bir diğer ilginç veri ise, İstanbul'da işlenen kapkaç ve yankesicilik suçlarının Türkiye genelindeki suçlara oranıyla ilgili. Rapor, 2004' ün ilk dokuz ayında Türkiye genelindeki kapkaç suçlarının % 48.5'inin İstanbul'da işlendiğini ortaya koyarken, bu oranın yankesicilik suçlarında % 51.2'ye çıktığına dikkat çekmektedir. Rakamlar, İstanbul'da her gün ortalama 16 yankesicilik, 6 kapkaç olayına rastlandığını göstermektedir.

4. Ankara, İstanbul ve İzmir gibi üç büyük ilde işlenen kapkaç suçları Türkiye genelinde işlenen kapkaç suçlarının % 65.8'ini oluşturmaktadır.

5. Kapkaç suçu işleyenlerin yarıdan fazlasının ilkokul mezunu ve büyük çoğunluğunun da erkek olduğu belirlenmiş, bu kişilerin çok çocuklu ve parçalanmış ailelerden geldiği ortaya çıkarılmıştır.

Suçta itilen çocuklar İstanbul'un büyük ve kalabalık bir şehir olmasından faydalanarak kolayca kayıplara karışabilmektedir.⁴ Çeteler gasp, kapkaç ve hırsızlık gibi suçlarda kullanmak üzere başka şehirlerden de çocuk kaçırmak üzere İstanbul'a getirmekte; cezaevine giren çocuklara ise yine suç örgütleri sahip çıkmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü, İstanbul'da adli işlem gören 15.273 çocuktan yaklaşık 10.000'inin diğer illerden geldiğini belirlemiştir. 10.000 kişilik suçlu listesini Anadolu'dan göç eden kalabalık nüfuslu ailelerin çocukları, doğu bölgelerden kaçırılan, kandırılan, hatta ailelerinden kiralanarak oluşturulmaktadır. Çete üyeleri, İstanbul'a Diyarbakır, Bursa, Batman gibi illerden kaçırdıkları bu çocuklara hırsızlığın nasıl yapılacağını öğretmekte ve kapkaç, ev

⁴ CNNTURK, İstanbul'un Suç Dosyası , 02 Mart 2005

hırsızlığı, gasp, soygun gibi ‘uzmanlık alanları’na göre ayırmaktadır. Suça itilen çocukların % 25’inin bir sayfa bile kitap okumadığı, tek satır yazı yazmadığı belirtilmektedir. 2003 yılında toplam 10.493 olayda, 14.302 çocuk hakkında adli işlem yapılmış. 2004 yılında ise 11.606 olayda, 15.273 çocuk işlem görmüştür. Dokuz yıl öncesinde suç istatistiklerinde kız çocukları bulunmazken, bugün suçlu kız çocuklarının oranı %2’dir.

Sokakta yaşayan çocukların yaşadıkları yerlere bakıldığında, çocukların Taksim, Kadıköy, Bakırköy ve Eminönü’nü tercih ettikleri görülmüştür. Söz konusu bölgelerin İstanbul’un en büyük ilçeleri olması, eğlence ve alışveriş merkezlerinin diğer bölgelere göre daha fazla bulunması ve hareketliliğin yüksek oluşu nedenleriyle tercih edildiği tespit edilmiştir.

3. Araştırmanın Yöntemi

İstanbul’da kapkaç sorununu ele alan geniş bir araştırmanın ilk aşamasını oluşturan bu çalışmada; İstanbul’da yaşayan vatandaşların kapkaç olayları hakkındaki düşünceleri, bu konuda yaşadıkları tecrübeler, sorunun nedenleri ve çözüm önerileri hakkındaki görüşleri bir anket çalışması ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara dayalı olarak, izleyen çalışma kalitatif formda tasarlanmış; kapkaç yapanlar, kapkaç mağdurları, yetkili kişi ve kurumlarla derinlemesine görüşmeler yapılması planlanmıştır.

Anket uygulaması, İstanbul’da yaşayan 18 yaş ve üstü bireyler anakütleyi oluşturmak üzere; rassal olarak seçilen 400 denekle yapılmıştır(güven düzeyi 0.95’tir). Tabakalı Örneklem’nin Orantılı Dağıtım yöntemi uyarınca; uygulanan örneklem planı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Örneklem Planı

İlçe	18+Nüfus	%	Denek	İlçe	18+Nüfus	%	Denek
Kadıköy	506112	0,08	33	Zeytinburnu	166491	0,03	11
Gaziosmanpaşa	413074	0,07	27	Bakırköy	164832	0,03	11
Küçükçekmece	383283	0,06	25	Beyoğlu	161130	0,03	10
Üsküdar	348574	0,06	23	Eyüp	159042	0,03	10
Bağcılar	342215	0,06	22	Sarıyer	155547	0,03	10
Bahçelievler	322240	0,05	21	Avclar	154791	0,03	10
Fatih	294542	0,05	19	Beşiktaş	154304	0,02	10
Ümraniye	283360	0,05	18	Beykoz	116570	0,02	8
Maltepe	253943	0,04	16	Sultanbeyli	95034	0,02	6
Pendik	244918	0,04	16	Tuzla	70764	0,01	5
Esenler	235681	0,04	15	Eminönü	43461	0,01	3
Kartal	229495	0,04	15	Silivri	29899	0,00	2
Kağıthane	228814	0,04	15	Büyükçekmece	25512	0,00	2
Şişli	204179	0,03	13	Adalar	13464	0,00	1
Güngören	184898	0,03	12	Çatalca	10865	0,00	1
Bayrampaşa	168200	0,03	11	Şile	7809	0,00	1
				Toplam	6173043	1,00	400

Anket uygulaması 25 Nisan-25 Mayıs 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Anketlerin 14'ü güvenilir bulunmayarak elenmiş; analiz ve değerlendirmeler 386 gözlemden oluşan veri seti ile gerçekleştirilmiştir.

Anket formunda 25 likert, 5 çoktan seçmeli, 2 dikotom, 1 açık uçlu ve 5 demografik olmak üzere olarak 38 soru yer almaktadır. Anket uygulaması, yüzyüze görüşme biçiminde gerçekleştirilmiştir.

4. Analiz ve Bulgular

Ankete katılan 386 kişinin 220'si kadın(%57), 166'sı(%43) erkektir. Yaş gruplarına göre dağılım incelendiğinde; 155 kişi 18-25, 109 kişi 26-35, 68 kişi 36-45, 42 kişi 46-55, 7 kişi 56-65 ve 5 kişi 66 ve üzeri yaş grubundadır.

Tablo 4.1: Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

	Kişi	%	Kümülatif %
18-25	155	40,2	40,2
26-35	109	28,2	68,4
36-45	68	17,6	86,0
46-55	42	10,9	96,9
56-65	7	1,8	98,7
66 ve üzeri	5	1,3	100,0
Toplam	386	100,0	

Ankete katılanların eğitim durumlarına göre dağılım incelendiğinde ise, 3 kişinin hiç okula gitmediği, 44 kişinin ilkököl, 47 kişinin ortaokul, 164 kişini lise, 113 kişinin üniversite mezunu olduğu ve 15 kişinin lisansüstü eğitim gördüğü belirlenmiştir.

Tablo 4.2: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	Kişi	%	Kümülatif %
Okulsuz	3	0,8	0,8
İlkokul	44	11,4	12,2
Ortaokul	47	12,2	24,4
Lise	164	42,5	66,8
Üniversite	113	29,3	96,1
Lisansüstü	15	3,9	100,0
Toplam	386	100,0	

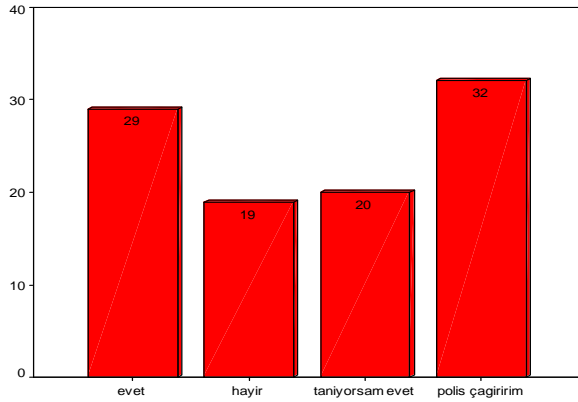
Katılımcıların aylık kişisel gelirlerine göre dağılım aşağıdaki tabloda verilmiştir. Buna göre, 112 kişi 0-500 YTL, 144 kişi 501-1000 YTL, 49 kişi 1001-1500 YTL, 24 kişi 1501-2000 YTL, 27 kişi 2001-2500 YTL, 30 kişi de 2500 YTL 'nin üzerinde gelire sahiptir.

Tablo 4.3: Katılımcıların Gelire Göre Dağılımı

	Kişi	%	Kümülatif %
0-500 YTL	112	29,0	29,0
501-1000 YTL	144	37,3	66,3
1001-1500 YTL	49	12,7	79,0
1501-2000 YTL	24	6,2	85,2
2001-2500 YTL	27	7,0	92,2
2501 ve üzeri YTL	30	7,8	100,0
Toplam	386	100,0	

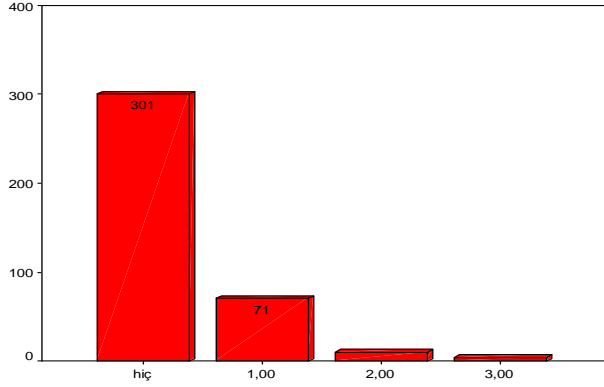
Ankete katılan kişilerin %96.4'ü son yıllarda kapkaç vakalarında artış olduğunu düşünmektedir. Bir kapkaç vakasına şahit olmaları halinde müdahale edip etmeyecekleri sorulduğunda, %29'u 'müdahale ederim', %20'si 'tanıyorsam müdahale ederim', %32'si 'polis çağırırım', %19'u 'müdahale etmem' yanıtını vermiştir.

Grafik 4.1: Bir Kapkaç Vakasına Şahit Olmanız Halinde Müdahale Eder Misiniz?

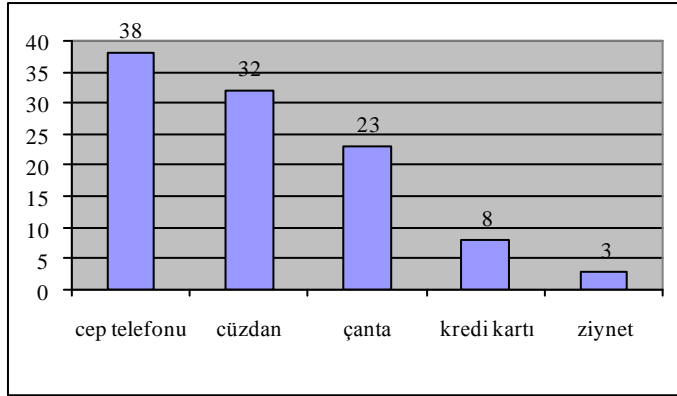
Katılımcıların %22'si kapkaç olayı ile bizzat karşı karşıya kaldığını; ayrıca 71 kişi bir kez, 10 kişi iki kez, 4 kişi 3 ve daha fazla kez kapkaçı uğradığını belirtmiştir.

Grafik 4.2: Őu Ana Kadar Kaç Kez Kapkaç Olayına Maruz Kaldınız?

Kapkaça uğrayan cevaplayıcıların, hangi eşyalarını çaldırdıkları incelendiğinde ise, sırasıyla en fazla cep telefonu, çanta, kredi kartı ve ziynet eşyalarının kapkaç yapıldığı tespit edilmiştir.

Grafik 4.3: Kapkaç Sırasında Hangi Eşyanızı Çaldırdınız?

Katılımcılara kapkaç olayının nerede başlarına geldiği sorulduğunda ise; en fazla yolda, pazarda ve çarşıda kapkaç yaşandığı görülmüştür. Grafik 4.4'te de görüldüğü gibi 37 kişi yolda, 14 kişi pazarda, 13 kişi toplu taşımada, 7 kişi kafeteryada-restoranda, 5 kişi alışveriş merkezinde, 4 kişi okulda ve üçer kişi otomobilde ve işyerlerinde kapkaça uğradığını belirtmiştir.

Grafik 4.4: Kapkaç Olayı Nerede Başınıza Geldi?

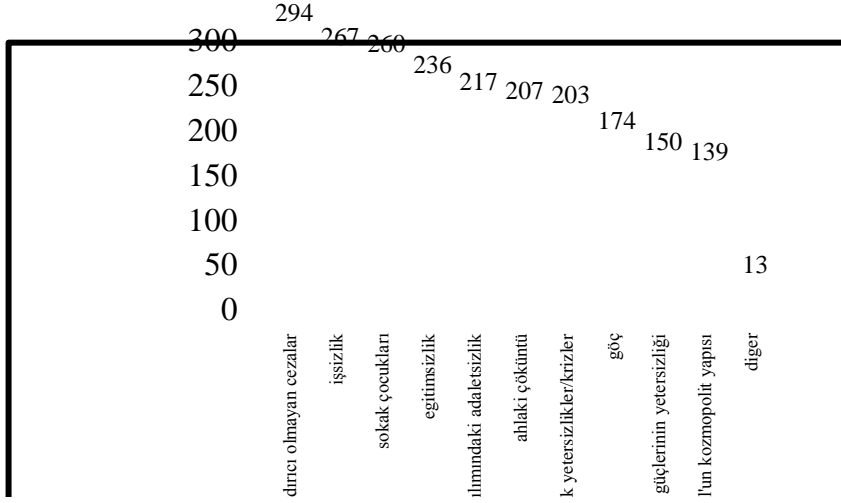
yolda	
pazarda	14
toplu taşımada	13
kafede-restoranda	7
alışveriş merkezinde	5
okulda	4
diğer	4
otomobilde	3
işyerinde	3

Kapkaçın yaşandığı ilçeler incelendiğinde de, ankete katılanların en fazla Bakırköy, Kadıköy ve Beyoğlu ilçelerinde kapkaçla karşılaştıkları görülmüştür.

Ankete katılan kişiler arasında yalnızca 17 kişi kapkaç karşı eşyalarını sigortalatmıştır.

Cevaplayıcılardan kapkaç sorununun nedenlerini değerlendirmeleri de istenmiş ve en önemli neden olarak ‘cezaların caydırıcı olmaması’ konusuna işaret edildiği görülmüştür. İfade edilen diğer önemli sebepler ise; işsizlik, sokak çocuklarının suç örgütlerince kullanılması, eğitimsizlik, gelir dağılımındaki adaletsizlik, ahlaki çöküntü, ekonomik yetersizlikler, göç ve güvenlik güçlerinin yetersizliğidir.

Grafik 4.5: Sizce Kapkaç Sorununun En Önemli Nedeni Nedir?

Ankete katılan 386 kişiye, kapkaç olgusunun sosyal, psikolojik ve ekonomik boyutlarını, 5'li likert ölçekle değerlendirmelerini isteyen önermeler yöneltmiştir. Elde edilen bulgular şunlardır:

- Katılımcıların %77'si basındaki kapkaç haberlerinden olumsuz etkilenmektedir. Ayrıca, ankete cevap veren deneklerin %84'ü haber ve gelişmelerin etkisiyle kapkaç karşı önlem almaktadır. Örneğin, %33'ü yanında göz yaşartıcı sprey taşımakta yada taşımayı düşünmektedir. %69'u üzerinde değerli eşya taşımamaktadır. %59'u mecbur kalmadıkça akşam geç saatte dışarı çıkmamaktadır.

- Ankete katılan kişilerin %82'si kapkaç mağdurlarının genellikle kadın olduğunu düşünmektedir. Kapkaççıların gündüz kapkaç yapmaktan çekindikleri görüşü de katılımcıların %62'si tarafından reddedilmiştir. Cevaplayıcılar, kapkaçın günün herhangi bir saatinde yaşanabileceğini düşünmektedirler.

- Katılımcıların sadece %14'ü İstanbul'un güvenli bir şehir olduğunu düşünmektedir. Buna paralel olarak, İstanbul'daki güvenlik güçlerinin asayiş sorunlarıyla mücadelede gerekli çabayı gösterdiğini düşünenler %31'lik küçük bir gruptur. Cevaplayıcılar içinde, kapkaç yapanların kapkaç sonrasında yakalanacağına inananlar %19 oranındadır. Ayrıca katılımcıların yarısı mobese kameralarının, kapkaç olaylarının azalmasında etkili olacağını düşünmektedir.

- Kapkaç maruz kalanların yasalar tarafından yeterince korunduğunu düşünenler %20'lik azınlık grubu oluşturmaktadır. Benzer şekilde kapkaç sonrasında kaybının telafi edileceğine inananların oranı da %13'tür.

- Ankete katılanların %75'i kapkaç yapanlara verilen cezaların caydırıcı olmadığını dile getirmektedir.

- Bulguların başında belirtildiği gibi, cevaplayıcıların %96'sı son yıllarda kapkaç vakalarında artış olduğunu düşünmektedir. Bununla birlikte, bu tür olayların önümüzdeki yıllarda daha da fazla artacağını düşünenlerin oranı %19'dur.

- Katılımcıların yarısı kapkaç olayı ile karşılaşmaları halinde kapkaççıya karşı koymayı doğru bulmamakta; %73'ü canı pahasına eşyasını savunanları onaylamamaktadır. %76'lık kitle, kapkaççıların mağdurlara uyguladığı şiddet nedeniyle kapkaç karşı koyma direncinin kırıldığını vurgulamışlardır. Ayrıca, katılımcıların %61'i mağdurların kapkaç sonrasında psikolojik durumlarının kısa sürede düzeleceğine inanmamaktadır.

- Cevaplayıcıların %67'si kapkaç yapanların gelirlerini kapkaç yoluyla elde ettiğini; hatta %43'ü kapkaççıların yüksek gelire sahip olduğunu düşünmektedir.

- Ankete katılanların yarısı, halkın kapkaç konusunda yeterince bilinçli olduğuna inanmadığını ifade etmiştir. %78'i yakın çevreden bir kişinin kapkaç uğraması halinde kişilerin duyarlılığının arttığını, aksi halde özenli davranmadıklarını dile getirmişlerdir.

- Katılımcıların %81'lik büyük çoğunluğu, kapkaç olaylarının insanların birbirlerine duydukları güveni azalttığını düşünmektedir. Yaklaşık olarak aynı oranda bir kitle de(%79) kapkaçın sosyal sorunların bir yansıması olduğunu düşünmektedir.

Çalışma kapsamında demografik değişkenlerle kapkaç olgusuna ilişkin sorular arasında ilişki analizleri de yapılmıştır. Sırasıyla cinsiyet, eğitim ve gelir değişkenleri için 0.95 güven düzeyi esas alındığında elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Cinsiyetle kapkaç vakalarına müdahale etme davranışı arasında ilişki olup olmadığı ki-kare analizi ile incelendiğinde, anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir($p=,000$). Özellikle kapkaç şahit olma halinde polis çağırma davranışında cinsiyetin ayırıcı bir etkisi vardır. Kadınların %43'ü, erkeklerin %18'i polis çağıracağını söylemiştir.

Kadınlar basındaki kapkaç haberlerinden daha fazla etkilenmektedirler($p=0.04$). Fakat, kapkaç karşı önlem alma yönünden cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur. Beklendiği üzere, kadınların akşam geç saatte dışarı çıkmamaya daha fazla özen gösterdikleri de anlaşılmaktadır($p=0.00$). Aynı şekilde üzerinde değerli eşya taşıma konusunda da kadınlar daha dikkatli bulunmuştur($p=0.04$). Göz yaşartıcı sprey de erkekler nazarın kadınların daha fazla ilgisini çekmektedir($p=0.00$). Kapkaç mağdurlarının çoğunlukla kadın olması, hem kadınların hem de erkeklerin ortak görüşüdür. Aynı şekilde kadınlar da erkekler de İstanbul'un güvenli bir şehir olmadığını düşünmektedir. İstanbul'da güvenlik güçlerinin asayişini sağlamak için gerekli çabayı göstermesi, kapkaç yapanların yakalanabilmesi ve mobese kameralarının yararlı olması konularında da cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Fakat, erkekler kadınlara göre kapkaç mağdurlarının yasalar tarafından korunacağına daha fazla inanmaktadır($p=0.01$). Kapkaç sırasındaki kayıpların telafisi ve kapkaç sebebiyle verilen cezaların caydırıcılığı konularında cinsiyete göre farklılık yoktur. Kapkaç karşı koyma refleksi yönünden cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir; erkekler kadınların aksine kapkaç olayı ile karşılaşmaları halinde karşı koymayı($p=0.005$), eşyalarını savunmayı($p=0.003$) tercih etmektedirler.

Katılımcıların eğitimleri baz alınarak da çapraz tablo analizleri yapılmıştır. Bu tablolarda boş göze probleminin önüne geçmek amacıyla altı kategorili eğitim değişkeni, okulsuz-ilkokul mezunu, ortaokul-lise mezunu, lisans-yüksek lisans mezunu biçiminde üç şıklı hale getirilerek analiz edilmiştir. İstatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunan değişken çiftlerine ilişkin sonuçlar şunlardır:

Eğitim düzeyi düşük olan kişiler, kapkaç yapanların yüksek gelire sahip olduğunu düşünürken, yüksek gelire sahip olanlar bu görüşe katılmamaktadır($p=0.014$). Yine eğitim düzeyi düşük olanlar, kapkaç konusunda halkın bilinçli olduğunu düşünürken, eğitim düzeyi yüksek olanlar tersi yönde görüş bildirmişlerdir($p=0.03$). Eğitim düzeyi düşük olanlar, gece dışarıya çıkmama ($p=0.036$) ve üzerlerinde değerli eşya taşımama($p=0.041$) konularında da daha hassas davranmaktadırlar.

Gelir değişkeni baz alınarak yapılan çapraz tablo analizlerinde de altı kategorili gelir değişkeni, 1000 YTL'nin altı ve üstü biçiminde iki şıklı hale getirilmiştir. Elde edilen önemli bulgular şunlardır:

Düşük gelir düzeyine sahip kişilerde geç saatte dışarı çıkmama eğilimi daha fazladır($p=0.046$). Yine bu kişiler yüksek gelir grubuna göre, kapkaç nedeniyle verilen cezaları daha fazla caydırıcı bulmaktadırlar($p=0.025$). Kapkaç mağdurlarının psikolojisinin kısa sürede düzeleceğine dair inanç ile gelir arasında da anlamlı ilişki vardır($p=0.012$). Yüksek gelir grubundakiler kapkaçın insanların birbirlerine duydukları güveni azalttığı görüşüne daha fazla destek vermektedir($p=0.004$).

Kapkaç olgusunun farklı yönlerini ele alan bu önermeler, konunun kaç boyutta irdelenmesi gerektiğini ortaya koymak amacıyla Faktör Analizi'ne tabi tutulmuşlardır. Bilindiği gibi, Faktör Analizi değişkenler arasındaki ilişkileri en iyi açıklayan az sayıda ortak faktör üretmek amacıyla uygulanmaktadır. Ayrıca, faktörleşmede etkili olmayan değişkenlerin tespit edilmesi yoluyla da ölçek geliştirme çalışmalarına katkı sağlamaktadır.

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach alfa değeri 0.67 olarak elde edilmiştir. Faktör Analizi'nin varsayım denetlemeleri için yapılan Bartlett Küresellik testi anlamlı ve Kaiser-Meyer-Olkin ölçütü yeterli bulunmuş; dolayısıyla veri setinin Faktör Analizi'ne uygun olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 4.4: KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,730
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1339,471
	df	171
	Sig.	,000

Faktör Analizi sonucunda, %59 açıklama oranı ile 19 likert ölçekli sorunun 6 faktörde açıklanabildiği görülmüştür. Elde edilen faktör yükleri matrisi Tablo 4.5'de verilmiştir ve değişkenlerin faktörleşme durumları koyu renkle işaret edilmiştir.

Tablo 4.5: Faktör Yükleri

	Faktörler					
	1	2	3	4	5	6
	Yasal Zaaflar	Bireysel Önlemler	Kapkaç Sırasındaki Direnci	Güvenlik Güçlerinin Etkinliği	Kapkaçın Sosyal Etkisi	Kapkaç Haberlerinin Etkisi
Basındaki kapkaç haberlerinden olumsuz etkileniyorum	-0,10	0,17	0,10	0,00	-0,10	0,69
Haberler ve gelişmeler beni kapkaç karşı önlem almaya itiyor.	-0,02	0,24	0,16	0,02	0,13	0,69
Akşam geç saatlerde dışarı çıkmamaya özen gösteriyorum.	-0,05	0,80	0,12	0,06	0,09	0,08
Üzerimde değerli eşya taşımıyorum	-0,01	0,76	0,11	0,07	0,07	0,14
Kapkaç karşı göz yaşartıcı sprey aldım/almayı düşünüyorum	0,02	0,60	-0,01	0,05	-0,03	0,34
İstanbul'un güvenli bir şehir olduğunu düşünmüyorum.	0,15	0,37	0,11	-0,32	0,31	0,28
İstanbul'daki güvenlik güçlerinin asayiş sorunlarıyla mücadelede gerekli çabayı gösterdiklerini düşünüyorum	0,26	-0,19	-0,09	0,62	-0,03	0,36
Kapkaç sonrasında kapkaç yapanların yakalanacağını düşünüyorum	0,44	-0,12	-0,04	0,61	0,06	0,08
Mobese kameralarının varlığının kapkaç olaylarını azaltacağını düşünüyorum.	0,09	0,24	-0,04	0,68	0,06	-0,01
Kapkaç vakalarında önümüzdeki yıllarda artış olacağını düşünmüyorum	0,15	0,18	0,15	0,55	-0,10	-0,31
Kapkaç maruz kalanların yasalar tarafından yeterince korunduğuna inanıyorum.	0,72	-0,08	-0,03	0,15	0,09	0,07
Kapkaç yapanların yakalanması durumunda kaybımın telafi edileceğini düşünüyorum.	0,80	-0,02	0,03	0,14	-0,10	-0,07
Kapkaç sebebiyle verilen cezaların caydırıcı olduğunu düşünüyorum	0,69	0,16	-0,02	0,14	-0,21	-0,20
Kapkaç karşı koymayı doğru bulmuyorum	0,08	0,02	0,80	-0,13	-0,09	0,03
Kapkaç sırasında eşyama canım pahasına savunmayı yanlış buluyorum	0,04	0,12	0,82	0,00	0,09	0,09
Mağdurların uğradığı şiddetin insanların kapkaç karşı koyma direncini kırdığını düşünüyorum	-0,20	0,06	0,65	0,15	0,28	0,17
Yakın çevremden birinin kapkaç uğramasının etrafimdakilerin bu konudaki duyarlılığını arttıracaklarını düşünüyorum	0,01	0,02	0,08	0,25	0,58	0,05
Kapkaç olayları sebebiyle insanların birbirlerine duyduğu güvenin azaldığını düşünüyorum	-0,12	0,10	0,07	-0,09	0,72	0,09
Kapkaçın sosyal sorunların bir yansıması olduğunu düşünüyorum	-0,04	0,03	0,02	-0,10	0,69	-0,08

Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Equamax with Kaiser Normalization.

Kavramsal anlamlılık yönünden yapılan inceleme sonucunda, elde edilen 6 faktörün şöyle isimlendirilmesi uygun bulunmuştur. f_1 : Yasal zaaflar faktörü, f_2 : Bireysel

önlemler faktörü, f_3 : Kapkaç sırasındaki direnç faktörü, f_4 : Güvenlik güçlerinin etkinlik faktörü, f_5 : Kapkaçın sosyal etkisi faktörü, f_6 : Kapkaç haberlerinin etki faktörü.

Faktörlerin ortaya çıkarılmasından sonra, faktörleştirmeye yol açan görüşler tespit edilmiş ve bu görüşlere sahip deneklerin demografik özellikleri incelenmiştir. 6 faktörün her biri için bu faktörle ilgili ortak görüşlere sahip bireyler, birer grup olarak düşünülerek, veri setinden süzölmüştür. Elde edilen sonuçlar aşağıda her bir faktör için ayrı ayrı verilmiştir.

Yasal zaafklar faktörünü tanımlayan aşağıdaki önermeler, cevaplayıcıların çoğunluğu tarafından olumsuz görüş bildirilen ifadelerdir.

f_1 : Yasal zaafklar faktörü

Kapkaç maruz kalanların yasalar tarafından yeterince korunduğuna inanıyorum.

Kapkaç yapanların yakalanması durumunda kaybımın telafi edileceğini düşünüyorum.

Kapkaç sebebiyle verilen cezaların caydırıcı olduğunu düşünüyorum

Bu üç önermeye katılmadığını ifade eden kişi sayısı 204'tür. %60'ı erkek, %40'ı kadın; %84'ü 18-45 yaş grubunda, eğitim düzeyi yüksek(%75'i en az lise mezunu), düşük gelire (%65'i en fazla 1000 YTL) sahip kişilerdir.

Bireysel önlemler faktörünü tanımlayan önermeler aşağıda verilmiştir.

f_2 : Bireysel önlemler faktörü

Akşam geç saatlerde dışarı çıkmamaya özen gösteriyorum.

Üzerimde değerli eşya taşımıyorum

Kapkaç karşı göz yaşartıcı sprey aldım/almayı düşünüyorum

İstanbul'un güvenli bir şehir olduğunu düşünmüyorum.

Bu önermelere katılan 79 kişinin %75'i kadın, %25'i erkektir. %91'lik büyük çoğunluk 18-45 yaş grubundadır. %73'ü en az lise mezunudur. %79'u en fazla 1000 YTL gelire sahiptir.

Kapkaç sırasındaki direnç faktörünü tanımlayan önermeler aşağıda verilmiştir.

f_3 : Kapkaç sırasındaki direnç faktörü

Kapkaç karşı koymayı doğru bulmuyorum

Kapkaç sırasında eşyama canım pahasına savunmayı yanlış buluyorum

Mağdurların uğradığı şiddetin insanların kapkaç karşı koyma direncini kırdığını düşünüyorum

Bu ifadelere katılan 154 kişinin %67'si kadın, %33'ü erkektir. %79'u 18-45 yaş grubundadır. %70'i en az lise mezunudur. %63'ü en fazla 1000 YTL gelire sahiptir.

Güvenlik güçlerinin etkinlik faktörünü tanımlayan önermeler aşağıda verilmiştir.

f_4 : Güvenlik güçlerinin etkinlik faktörü

İstanbul'daki güvenlik güçlerinin asayiş sorunlarıyla mücadelede gerekli çabayı gösterdiklerini düşünüyorum

Kapkaç sonrasında kapkaç yapanların yakalanacağını düşünüyorum
Mobese kameralarının varlığının kapkaç olaylarını azaltacağını düşünüyorum.
Kapkaç vakalarında önümüzdeki yıllarda artış olacağını düşünmüyorum

Bu ifadelere katılmayan 49 kişinin %61'i kadın, %39'u erkektir. %88'i 18-45 yaş grubundadır. %71'i en az lise mezunudur. %65'i en fazla 1000 YTL gelire sahiptir.

Kapkaçın sosyal etkisi faktörünü tanımlayan önermeler aşağıda verilmiştir.

f_5 : Kapkaçın sosyal etkisi faktörü

Yakın çevremden birinin kapkaçta uğramasının etrafımdakilerin bu konudaki duyarlılığını arttıracığını düşünüyorum
Kapkaç olayları sebebiyle insanların birbirlerine duyduğu güvenin azaldığını düşünüyorum
Kapkaçın sosyal sorunların bir yansıması olduğunu düşünüyorum

Bu ifadelere katılan 224 kişinin %56'sı kadın, %44'ü erkektir. %84'ü 18-45 yaş grubundadır. %74'ü en az lise mezunudur. %64'ü en fazla 1000 YTL gelire sahiptir.

Kapkaç haberlerinin etki faktörünü tanımlayan önermeler aşağıda verilmiştir.

f_6 : Kapkaç haberlerinin etki faktörü

Basındaki kapkaç haberlerinden olumsuz etkileniyorum
Haberler ve gelişmeler beni kapkaçta karşı önlem almaya itiyor.

Bu ifadelere katılan 263 kişinin %64'ü kadın, %36'sı erkektir. %84'ü 18-45 yaş grubundadır. %75'i en az lise mezunudur. %67'si en fazla 1000 YTL gelire sahiptir.

5. Sonuç ve Öneriler

İstanbul'da kapkaç sorununu ele alan ve 400 denekle yapılan bu araştırma sonucunda, İstanbul'da yaşayan vatandaşların hemen hepsinin son yıllarda kapkaç vakalarında artış olduğu düşüncesini destekledikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan her beş kişiden biri kapkaç olayı ile bizzat karşı karşıya kaldığını belirtmiş; en fazla kapkaç yapılan eşyaların cep telefonu, çanta, kredi kartı ve ziynet eşyası olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, İstanbul'da yaşayan vatandaşlar basındaki kapkaç haberlerinden olumsuz etkilenmekte; haber ve gelişmelerin etkisiyle kapkaçta karşı bireysel önlemler almaktadırlar. Katılımcıların yarısı kapkaç olayı ile karşılaşmaları halinde kapkaççıya karşı koymayı doğru bulmamakta; canı pahasına eşyasını savunanları onaylamamakta, kapkaççıların mağdurlara uyguladığı şiddet nedeniyle kapkaçta karşı koyma direncinin kırıldığını vurgulamaktadırlar.

Kapkaç mağdurlarının genellikle kadın olduğu düşünülmektedir. Kapkaççıların günün her saatinde kapkaç yapmasının mümkün olduğu da belirtilen bir diğer husustur.

Kapkaç sorununun en önemli nedeni olarak, cezaların caydırıcı olmaması konusuna işaret edildiği görülmüştür. Bir çok sosyal hizmet uzmanının belirttiği gibi, 18 yaş altındaki çocukların cezai ehliyeti bulunmamaktadır. Bu durum da çocukları suç örgütlerinin hedefi haline getirmektedir. Ayrıca, kapkaçta maruz kalanların da yasalar

tarafından yeterince korunmadığı, kapkaç sonrasında mağdurun kaybının telafi edilmediği de dile getirilmiştir.

Tespit edilen bir diğer bulgu, ailenin kapkaç sorununun çözümünde temel alınması gereken odakların en önemlilerin biri olarak karşımıza çıktığıdır. Parçalanmış, içinde şiddeti barındıran ve yeme-içme, barınma gibi kendi temel işlevlerini görmekten uzaklaşmış ailelerden çıkan çocuklar, sokak çocuğu olma riskini daha yüksek taşımaktadır. Bu nedenlerle aile kurumunun korunması için kurumsal ve bireysel bazda çaba sarf edilmesi gerekmektedir.

Kapkaç olaylarına karışan çocukların %80'inden fazlasının en fazla ilköğretim mezunu olduğu bilinmektedir. Bu çarpıcı rakam, çocukların ve ailelerin eğitim eksikliğini gidermek için uzun vadeli çalışmalar yapmasının, aileleri ve çocukları eğitim konusunda bilinçlendirmelerinin gereğini ortaya koymaktadır.

Katılımcılar İstanbul'un güvenli bir şehir olduğunu düşünmemekte; buna paralel olarak, İstanbul'daki güvenlik güçlerinin asayiş sorunlarıyla mücadelede yetersiz kaldığını; kapkaç yapanların kapkaç sonrasında yakalanacağına inanmadıklarını ifade etmişlerdir.

Kadınlar basındaki kapkaç haberlerinden daha fazla etkilenmektedirler. Ayrıca erkeklere göre, akşam geç saatte dışarı çıkmamaya daha fazla özen gösterdikleri de anlaşılmaktadır. Üzerinde değerli eşya taşımama ve göz yaşartıcı sprey kullanma konularında da kadınlar daha dikkatli bulunmuştur. Erkekler kadınların aksine kapkaç olayı ile karşılaşmaları halinde kapkaççıya karşı koymayı, eşyalarını savunmayı tercih etmektedirler.

Eğitim düzeyi düşük olan kişiler, kapkaç yapanların yüksek gelire sahip olduğunu düşünürken; yüksek gelire sahip olanlar bu görüşe katılmamaktadır. Ayrıca, eğitim düzeyi düşük olanlar, kapkaç konusunda halkın bilinçli olduğunu düşünürken; eğitim düzeyi yüksek olanlar tersi yönde görüş bildirmişlerdir.

Düşük gelir düzeyine sahip kişilerde geç saatte dışarı çıkmama eğilimi daha fazladır. Yine bu kişiler yüksek gelir grubuna göre, kapkaç nedeniyle verilen cezaları daha fazla caydırıcı bulmaktadırlar. Yüksek gelir grubundakiler, kapkaçın insanların birbirlerine duydukları güveni azalttığı görüşüne daha fazla destek vermektedir.

Yapılan faktör analizi sonucunda da, kapkaç olgusunun yasal zaafılar, kapkaç karşı bireysel önlemler, kapkaç esnasında direnç, güvenlik güçlerinin kapkaç karşı etkinliği, kapkaçın sosyal etkisi ve medyadaki kapkaç haberlerinin etkileri başlıkları altında altı boyutta ele alınması gerektiği tespit edilmiştir.

Kapkaç vakalarındaki artışta, sorunu çözecek etkili önerilerin geliştirilememesi, ilgili kurumların kapkaç yapanları caydırıcı faaliyetler yönünden zaafıları, nitelikli bilimsel çalışma eksikliği ve özellikle sokak çocuklarının kapkaç yönemesinin önüne geçilememesinin etkisi büyüktür.

KAYNAKÇA

ALBAYRAK, Ali Sait, Uygulamalı Çok değişkenli İstatistik Teknikleri, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 2006.

‘İstanbul’un Suç Dosyası’, CNNTURK , 02 Mart 2005

JOHNSON, R.A., WICHERN D.W., Applied Multivariate Statistical Analysis, 5. Ed., New Jersey: Prentice-Hall Inc., 2002.

KALAYCI, Şeref(Ed.), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, 2. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 2006.

Kapkaç Suçluları Araştırması, *Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü*, 2005

‘Kapkaç Terörü İzmir’de Tartışıldı’, Akşam, 12 Nisan 2005

TATLIDİL, Hüseyin, Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz, Ankara: 2002.